

POSTANOWIENIE

Dnia 18 stycznia 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Zbigniew Korzeniowski (przewodniczący)

SSN Józef Iwulski

SSN Jolanta Strusińska-Żukowska (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku Arkadiusza W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

o odsetki,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 18 stycznia 2010 r.,

zażalenia wnioskodawcy na postanowienie Sądu Apelacyjnego

z dnia 18 sierpnia 2009 r.,

oddala zażalenie.

Uzasadnienie

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych postanowieniem z dnia 18 sierpnia 2009 r. odrzucił skargę kasacyjną Arkadiusza W. od wyroku tego Sądu z dnia 16 kwietnia 2009 r. z uwagi na to, że wnoszący środek odwoławczy profesjonalny pełnomocnik wnioskodawcy nie uiścił należnej opłaty w stałej wysokości.

Sąd drugiej instancji powołał się na przepis art. 130² § 3 k.p.c., zgodnie z którym wnoszona przez adwokata i nieopłacona (między innymi opłatą w stałej wysokości) skarga kasacyjna podlega odrzuceniu bez wezwania o uiszczenie tej opłaty. Zdaniem Sądu, przepis ten znajduje zastosowanie w niniejszej sprawie, pomimo jego uchylenia ustawą z dnia 5 grudnia 2008 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 234, poz. 1571),

albowiem przepisy ustawy zmieniającej stosuje się, zgodnie z art. 8 ust. 1, do postępowań wszczętych po dniu jej wejścia w życie, tj. po 1 lipca 2009 r., gdy tymczasem sprawa, w której wniesiono skargę, została wszczęta przed tą datą.

Wnioskodawca złożył zażalenie na to postanowienie, zarzucając naruszenie art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw. Wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia, podnosząc że skarga kasacyjna w niniejszej sprawie została złożona w dniu 24 lipca 2009 r., tzn. już po uchyleniu przepisu art. 130² § 3 k.p.c. Zdaniem żalącego, skarga kasacyjna wszczyna odrębne od prowadzonych przed Sądami obu instancji postępowanie, wobec czego należy uznać, iż do postępowania tego znajdują zastosowanie przepisy Kodeksu postępowania cywilnego w brzmieniu nadanym ustawą zmieniającą, jeżeli zostało wszczęte po dniu jej wejścia w życie. Nie mógł być zatem zastosowany uchylony art. 130² § 3 k.p.c., czego skutkiem, według żalącego, jest powinność Sądu wezwania do uiszczenia opłaty od skargi kasacyjnej także wówczas, gdy to pismo procesowe wnosi profesjonalny pełnomocnik strony.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Obowiązek ponoszenia kosztów sądowych, w tym opłat sądowych, w sprawach cywilnych reguluje ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 167, poz. 1398 ze zm.). Z art. 8 ust. 1 tej ustawy wynika, że w postępowaniu dotyczącym kosztów sądowych stosuje się przepisy Kodeksu postępowania cywilnego, chyba że ustawa stanowi inaczej. Zgodnie zaś z art. 126² § 1 k.p.c., sąd nie podejmie żadnej czynności na skutek pisma, od którego nie została uiszczona należna opłata. Zasady postępowania po stwierdzeniu, że pismo procesowe nie zostało opłacone, są zróżnicowane w zależności od sytuacji procesowej, w jakiej pozostaje strona. Jeżeli bowiem pismo wnosi strona niezastępowana przez profesjonalnego pełnomocnika, to zgodnie z art. 130 § 1 k.p.c. przewodniczący wzywa ją do opłacenia tego pisma w terminie tygodniowym (niezależnie od rodzaju opłaty, którą należy uiścić). Nie ma natomiast obowiązku wzywania do opłacenia pisma procesowego podlegającego opłacie w wysokości stałej lub stosunkowej obliczonej od wskazanej przez stronę wartości przedmiotu sporu, jeżeli wnoszone jest ono przez profesjonalnego pełnomocnika (adwokata,

radcę prawnego, rzecznika patentowego), co wynika z art. 130² § 1 k.p.c. Profesjonalny pełnomocnik ma zatem obowiązek samoobliczenia i samoopłacenia opłat sądowych (w wysokości stałej i stosunkowej) od wnoszonych przez siebie pism procesowych. Przez nieopłacenie pisma procesowego rozumieć należy więc nieuiszczenie należnej opłaty pomimo upływu terminu udzielonego stronie działającej bez pełnomocnika na dokonanie tej czynności, a przy pismach procesowych wnoszonych przez profesjonalnych pełnomocników, nieuiszczenie takiej opłaty przy wnoszeniu pisma podlegającego opłacie w wysokości stałej lub stosunkowej. Skutkiem nieopłacenia pisma procesowego jest jego zwrot (art. 130 § 2 k.p.c., art. 130² § 1 k.p.c.), z wyjątkiem jednak przypadków, gdy według przepisów szczególnych skutkiem nieopłacenia danego rodzaju pisma procesowego jest jego odrzucenie. Dotyczy to środków zaskarżenia i odwoławczych, np. apelacji, czy skargi kasacyjnej. Zgodnie bowiem z art. 370 k.p.c. apelację nieopłaconą sąd odrzuca na posiedzeniu niejawnym, zaś w myśl art. 398⁶ § 2 k.p.c., taki sam skutek procesowy powoduje nieopłacenie skargi kasacyjnej. W przepisach procedury cywilnej normujących postępowanie toczące się na skutek wniesienia środka zaskarżenia, czy środka odwoławczego, nie ma żadnych szczególnych regulacji odnoszących się uiszczania opłat sądowych od pism procesowych, wobec czego stosuje się w tym zakresie odpowiednio przepisy o postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji (w postępowaniu apelacyjnym na podstawie odesłania zawartego w art. 391 § 1 k.p.c., a w postępowaniu kasacyjnym na podstawie odesłania zawartego w art. 398²¹ w związku z art. 391 § 1 k.p.c.). Odpowiednie zastosowanie znajdują zatem art. 130 § 1 k.p.c. i art. 130² § 1 k.p.c., co prowadzi do wniosku, że powinność wezwania strony do uiszczenia należnej opłaty od wniesionego środka zaskarżenia (odwoławczego) odnosi się tylko do tego rodzaju pism procesowych wnoszonych przez stronę niezastępowaną przez profesjonalnego pełnomocnika. W przypadku, gdy środek zaskarżenia (odwoławczy) w imieniu strony wnosi adwokat, radca prawny, czy rzecznik patentowy odpowiednio stosuje się bowiem art. 130² § 1 k.p.c., zgodnie z którym pełnomocnika wnoszącego nieopłacone pismo procesowe nie wzywa się do uiszczenia należnej opłaty. Skutkiem nieopłacenia apelacji, czy skargi kasacyjnej jest zaś odrzucenie tych pism procesowych (art. 370 k.p.c., art. 398⁶ § 2 k.p.c.).

Nie ma zatem racji skarżący, twierdząc że w procedurze cywilnej po zmianach dokonanych ustawą z dnia 5 grudnia 2008 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 234, poz. 1571), czyli od 1 lipca 2009 r., nie obowiązują już surowsze rygory dotyczące braków fiskalnych pism procesowych będących środkami zaskarżenia (odwoławczymi) wnoszonych przez podmioty profesjonalne. Normę prawną wyrażoną w uchylonym art. 130² § 3 k.p.c., według której wnoszone przez adwokata, radcę prawnego, czy rzecznika patentowego nieopłacone pismo procesowe będące środkiem zaskarżenia (odwoławczym), podlega odrzuceniu bez wezwania o uiszczenie tej opłaty (w wysokości stałej lub stosunkowej) można bowiem odkodować z innych, nadal obowiązujących przepisów Kodeksu postępowania cywilnego; odnośnie do skargi kasacyjnej z przepisów art. 398²¹ w związku z art. 391 § 1 i w związku z art. 130² § 1 k.p.c. oraz art. 398⁶ § 2 k.p.c. Uchylenie przepisu art. 130² § 3 k.p.c. nie ma zatem takiego znaczenia prawnego, jakie przypisuje mu skarżący, bowiem jego wyeliminowanie z porządku prawnego nie oznacza, iż w procedurze cywilnej odstąpiono od zasady samoopłacania i samoopłacania opłat sądowych od pism procesowych będących środkami zaskarżenia (odwoławczymi) wnoszonymi przez profesjonalnych pełnomocników, która to zasada ma mocne uwarunkowania historyczne

Już bowiem z art. 17 ustawy z dnia 13 czerwca 1967 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2002 r. Nr 9, poz. 88 ze zm.) wynikało, że pisma wnoszone przez adwokata lub radcę prawnego, które nie są należycie opłacone, zwraca się bez wezwania o uiszczenie opłaty, jeżeli pismo podlega opłacie w wysokości stałej. Również bez wezwania o uiszczenie opłaty należało odrzucić wnoszone przez adwokata lub radcę prawnego środki zaskarżenia podlegające opłacie w wysokości stałej. Rozwiązania wprowadzone do Kodeksu postępowania cywilnego ustawą z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, która uchyliła ustawę z dnia 13 czerwca 1967 r., są zatem zasadniczo powtórzeniem poprzedniej regulacji. Do przesłanek prowadzących do odrzucenia środków zaskarżenia (odwoławczych) dodano jedynie także ich nieopłacenie z uwagi na to, że przepisy odnoszące się do skutków nieuiszczenia należnej opłaty od pisma procesowego zamieszczono w Kodeksie

postępowania cywilnego. Rozszerzono nadto zasadę samoopłacenia i samoobliczenia opłat sądowych przez profesjonalnego pełnomocnika pod względem podmiotowym, rozciągając jej stosowanie na rzecznika patentowego, oraz pod względem przedmiotowym, obejmując działaniem tej zasady - oprócz opłat w wysokości stałej - także opłaty stosunkowe. W sensie jakościowym regulacje te nie stanowią zatem żadnego *novum* w polskim ustawodawstwie.

Dopuszczalność stosowania surowszego rygoru w odniesieniu do pism procesowych, obarczonych brakami fiskalnymi, wnoszonych przez pełnomocników procesowych będących profesjonalistami, została już wielokrotnie potwierdzona przez Trybunał Konstytucyjny, który wskazywał, że nie można mówić o nadmiernym rygoryzmie, jeżeli strona postępowania zastąpiona jest w postępowaniu przed sądem powszechnym przez adwokata, radcę prawnego czy rzecznika patentowego (podmiot profesjonalny). Z samej bowiem istoty zastępstwa procesowego wypełnianego przez profesjonalnego pełnomocnika wynika uprawnione założenie, że pełnomocnik ten będzie działał fachowo, zgodnie ze swoją najlepszą wiedzą oraz należytą starannością (por. np. wyrok z 12 września 2006 r., SK 21/05, OTKZU 2006 nr 8A, poz. 103; wyrok z 17 listopada 2008 r., SK 33/07, OTK-A 2008 nr 9, poz. 154; wyrok z 28 maja 2009 r., P 87/08, OTK-A 2009 nr 5, poz. 72; wyrok z 14 września 2009 r., SK 47/07, OTK-A 2009 nr 8, poz. 122). Również Sąd Najwyższy podkreśla, że prawodawca, nakładając na profesjonalnych pełnomocników zaostrome wymagania w zakresie spełniania stawianych przez ustawę wymagań formalnych oraz oczekując od nich spełniania wysokich standardów zawodowych, za elementarne zadanie warsztatowe uznał prawidłowe od strony formalnej sporządzanie pism procesowych, w tym środków odwoławczych i środków zaskarżenia, oraz uiszczanie należnych, określonych przez ustawę opłat (por. np. uchwałę z 22 lutego 2006 r., III CZP 6/06, OSNC 2007 nr 1, poz. 5).

Dodać wreszcie można, że obowiązująca w postępowaniu cywilnym zasada samoobliczania i samoopłacania opłat sądowych od pism procesowych wnoszonych przez profesjonalnych pełnomocników nie jest odosobniona w porządku prawnym, skoro zgodnie z art. 221 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz.U. Nr 153, poz. 1270

ze zm.), pisma wnoszone przez adwokata lub radcę prawnego, które nie są należycie opłacone, pozostawia się bez rozpoznania albo odrzuca bez wezwania o uiszczenie opłaty, jeżeli pismo podlega opłacie stałej.

Reasumując, nie ma podstaw do stwierdzenia, iż po uchyleniu, z dniem 1 lipca 2009 r., art. 130² § 3 k.p.c., uległy jakimkolwiek zmianom rygory dotyczące braków fiskalnych pism procesowych będących środkami zaskarżenia (odwoławczymi) wnoszonymi przez profesjonalnych pełnomocników, wobec czego pełnomocnik wnioskodawcy w niniejszej sprawie obowiązany był uiścić od skargi kasacyjnej opłatę w stałej wysokości, bez wezwania Sądu. Uchybienie temu obowiązkowi było równoznaczne z nieopłaceniem skargi kasacyjnej, które po myśli art. 398⁶ § 2 k.p.c. prowadziło do jej odrzucenia, niezależnie od tego, czy skargę kasacyjną można uznać za wszczynającą postępowanie w rozumieniu art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw.

Zaskarżone postanowienie odpowiada więc prawu, wobec czego Sąd Najwyższy, na podstawie art. 394¹ § 3 w związku z art. 398¹⁴ k.p.c., postanowił jak w sentencji.